

29:6

Genom ett brott på en huvudvattenledning trängde vattenmassor yttledes ett hundratal meter via parkväg och en gångväg in i bebyggelse och orsakade översvämningsskador där. Fastän bebyggelsen var ansluten till den allmänna vattenanläggningen, ansågs skadorna inte uppkomna i va-förhållandet mellan fastighetsägarna och anläggningens huvudman. Skadeståndsskyldighet ansågs därför inte kunna åläggas huvudmannen på va-rättslig grund. -- Dessutom fråga om Va-nämndens behörighet att pröva tvisten.

Stångåstaden är ett fastighetsaktiebolag som äger ett antal fastigheter belägna i kv Ellipsen i Linköping. Området kallas Stolplyckan. I målet berörd fastighet har registerbeteckningen Ellipsen 6. Fastigheterna var försäkrade i Trygg-Hansa. Den 21 december 1991 inträffade ett brott på huvudvattenledningen V 600 mellan Råberga och Berggårdens vattenverk som passerar ca 50 m väster om Stolplyckan. Brottet på ledningen fick till följd att flera byggnader inom Stångåstadens fastighet skadades genom översvämning. Stångåstaden har själv bekostat avhjälpande av oförsäkrade skador och Trygg-Hansa har ersatt de skador som omfattades av försäkringen.

Stångåstaden yrkade vid Va-nämnden förpliktande för Tekniska Verken att betala skadestånd med 1 179 872 kronor jämte ränta.

Trygg-Hansa yrkade regressvis förpliktande för Tekniska Verken att till försäkringsbolaget betala skadestånd med 4 387 717 kronor jämte ränta.

Sökandebolagen hävdade som grund för sin talan att den aktuella huvudvattenledningen inte uppfyllt skäligen anspråk på säkerhet eftersom den var felaktigt förlagd, bristfälligt underhållen och inte försedd med de anordningar för avstängning som kan krävas. Tekniska Verken har därigenom åsidosatt sina skyldigheter och ansvarar enligt 29 § va-lagen strikt för de uppkomna skadorna. – Till stöd för Va-nämndens behörighet att pröva tvisten framhöll sökandebolagen att såväl den skadade fastigheten som huvudvattenledningen ligger inom verksamhetsområdet för den allmänna va-anläggningen till vilken fastigheten också är ansluten och att ett va-rättsligt förhållande därför råder mellan parterna. Eftersom skadan uppstått som direkt följd av att Tekniska Verken inte uppfyllt skyldigheten att se till att ledningen uppfyller skäligen anspråk på säkerhet har tvisten samband med va-förhållandet.

Tekniska Verken bestred yrkandena och gjorde i första hand gällande att Va-nämnden inte var behörig att pröva tvisten och i andra hand att Tekniska Verken inte åsidosatt någon skyldighet mot AB Stångåstaden och att Trygg-Hansa inte ägde regressrätt enligt 25 § försäkringsavtalslagen.

Va-nämnden yttrade:

Sökandebolagen har gjort gällande att Tekniska Verken på va-rättslig grund är ansvarig för den uppkomna skadan.

Enligt 37 § 6 p lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skall Va-nämnden pröva mål rörande tvist mellan huvudman för allmän va-anläggning och till anläggningen ansluten fastighetsägare, om målet rör skadestånd enligt 29 § nämnda lag. Skadestandsregeln gäller emellertid inte för skador som huvudman och fastighetsägare tillfogar varandra men som inte har samband med va-förhållandet. Fall av sistnämnda slag får bedömas enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler. Till denna grupp kan hänföras exempelvis skador som uppstår vid ledningsarbeten vid utbyggnad av va-anläggning eller vid anslutning av enskilda fastigheter till denna (se Bouvin-Hedman, Va-lagstiftning s 166). Till denna grupp har Va-nämnden i praxis också hänfört fall när översvämningsskador inträffat till följd av att en dagvattenbrunn i gata satts igen och vatten från gatan strömmat in på en till den allmänna va-anläggningen ansluten fastighet och fall då en sådan fastighet skadats på grund av inträngande vattenmassor från läckage på den kommunala vattenledningen i gatan utanför.

Av sökandebolagens egna uppgifter framgår att översvämningen orsakats av ett brott på huvudvattenledningen och att vatten trängde upp ur marken vid ledningsbrottet och därifrån rann ner och in i Stångåstadens fastighetsbestånd vid Stolplyckan. Tekniska Verken har obestritt hävdad att ledningsbrotten skedde i parkmark, ca 100 m från närmast belägen drabbad bebyggelse och att vattnet rann över mark och längs befintlig gångväg fram till den drabbade fastigheten. Vad som sålunda har förekommit i målet visar på att skadan har uppkommit oberoende av va-förhållandet mellan parterna, och Tekniska Verken kan följaktligen inte i sin egenskap av huvudman för den allmänna va-anläggningen göras ansvarig för skadan.

Sökandebolagens på va-rättslig grund förda talan skall således ogillas.

Va-nämnden lämnade sökandebolagens talan utan bifall.

Beslut: 1993-03-25, BVa 15

Mål nr: Va 191/92

Trygg-Hansa Försäkringsbolag (Trygg-Hansa) och AB Stångåstaden (Stångåstaden) överklagade och yrkade bifall till sin talan i Va-nämnden samt återförvisning av målet till Va-nämnden för handläggning.

Tekniska Verken i Linköping AB (Tekniska Verken) bestred ändring.

Vattenöverdomstolen yttrade:

Parterna har i Vattenöverdomstolen åberopat samma omständigheter som i Va-nämnden.

Vattenöverdomstolen tar först upp frågan huruvida Va-nämnden varit behörig att pröva förevarande mål. Bestämmelserna härom finns i 37 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-lagen). Enligt dessa bestämmelser (p 6) skall Va-nämnden pröva bl.a. mål rörande tvist mellan huvudman och fastighetsägare, om målet avser skadestånd enligt 29 § i lagen. Trygg-Hansa och Stångåstaden har som grund för sin talan anfört att Tekniska Verken åsidosatt sina skyldigheter som huvudman för va-anläggningen och att det på grund härav åligger Tekniska Verken att ersätta uppkomna skador i enlighet med vad som föreskrivs i 29 § va-lagen. Enligt Vattenöverdomstolen måste målet därmed anses röra sådan tvist som avses i 37 § 6 va-lagen. Va-nämnden har följaktligen varit behörig att ta upp målet till prövning.

I frågan huruvida Tekniska Verken enligt 29 § va-lagen har skyldighet att utge skadestånd gör Vattenöverdomstolen följande bedömning.

I 29 § föreskrivs att, om en huvudman eller en fastighetsägare överskridit sin rätt eller åsidosatt sin skyldighet i förhållande till den andre, han skall återställa vad som rubbats eller fullgöra vad som eftersatts samt ersätta skadan. Lagtexten i 29 § ger inget klart besked om paragrafens tillämpningsområde. Enligt vad departementschefen uttalade i propositionen med förslag till lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, m.m. (prop. 1970:118, s 153) är paragrafen tillämplig bara i förhållandet mellan huvudman och brukare. Frågan om skadeståndsansvar mot tredje man, exempelvis brukares ansvar för skada som tillfogats annan brukare, får bedömas med ledning av allmänna regler om skadestånd i utomobligatoriska förhållanden. Detsamma gäller enligt departementschefen skada som huvudman och fastighetsägare tillfogar varandra men som inte har samband med va-förhållandet.

Rättsförhållandet mellan huvudmannen för en allmän va-anläggning och anläggningens brukare har starka offentlighetsrättsliga inslag. Va-lagen innehåller dels vissa allmänna regler om parternas rättigheter och skyldigheter, dels åläggande för huvudmannen att upprätta taxa och allmänna bestämmelser som skall vara normerande för regleringen av förhållandet till de enskilda brukarna. Rätts-

förhållandet kan i princip inte bringas att upphöra i andra fall än när behov av anläggningar för vattenförsörjning och avlopp inte längre föreligger. Det är detta förhållande som motiverat bl.a. det vidsträckta skadeståndsansvaret enligt 29 § va-lagen (a. prop. s 153).

Vad som uttalats i va-lagens förarbeten tyder enligt Vattenöverdomstolen närmast på att en huvudmans skadeståndsansvar enligt 29 § gäller enbart sådana skador som har orsakats av att huvudmannen åsidosatt sina specifika skyldigheter i förhållande till en fastighetsägare i dennes egenskap av brukare av va-anläggningen, dvs. skyldigheterna att på föreskrivet sätt leverera vatten och omhänderta avloppsvatten.

I förevarande mål är det ostridigt att de aktuella skadorna uppstod på grund av ett ledningsbrott ca 100 m från den närmast belägna, skadade byggnaden. Ledningsbrottet medförde att vatten trängde upp ur marken och därefter rann in i och skadade Stångåstaden byggnader vid Stolplyckan.

De skador som ledningsbrottet sålunda gav upphov till och för vilka ersättning yrkas i målet, kan enligt Vattenöverdomstolen inte anses orsakade av att Tekniska Verken såsom huvudman åsidosatt sina nyss angivna skyldigheter i förhållande till brukaren Stångåstaden. Tillämpning av skadeståndsregeln i 29 § va-lagen kan därför inte komma i fråga. Va-nämndens avgörande skall således fastställas.

Vattenöverdomstolen fastställde Va-nämndens beslut.

Två ledamöter var skiljaktiga och anförde: Enligt vår mening bör Vattenöverdomstolens domskäl ha följande lydelse fr.o.m. det stycke som på s. 3 börjar med "Rättsförhållandet mellan huvudmannen ---."

I huvudmannens skyldigheter mot fastighetsägaren inom ramen för va-förhållandet får anses ingå att huvudmannen enligt 12 § va-lagen skall svara för att va-anläggningen är försedd med de anordningar som krävs för att den skall fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet. Enligt samma bestämmelse skall huvudmannen underhålla anläggningen och i övrigt sörja för att den på ett tillfredsställande sätt fyller sitt ändamål.

Trygg-Hansa och Stångåstaden har gjort gällande att den aktuella huvudvattenledningen inte uppfyllt skäliga anspråk på säkerhet eftersom den var felaktigt förlagd, bristfälligt underhållen och inte försedd med de anordningar för avstängning som kan krävas. De faktiska omständigheter som Trygg-Hansa och Stångåstaden åberopat omfattar ett påstående om att Tekniska Verken gente-

mot Stångåstaden inte uppfyllt sina skyldigheter enligt 12 § va-lagen och att Tekniska Verken därför är skadeståndsskyldig enligt 29 § va-lagen.

Tekniska Verken har emellertid gjort gällande att skadan – på grund av skadeförloppet – uppkommit oberoende av va-förhållandet mellan Tekniska Verken och Stångåstaden varför Tekniska Verken inte kan göras ansvarig för skadan enligt 29 § va-lagen.

Enligt vår mening framgår det varken av lagens ordalydelse eller av dess förarbeten att huvudmannens ansvar enligt va-lagen gentemot fastighetsägaren inte skulle omfatta skador som orsakats av brister i huvudmannens anläggning som här påstås. Det kan således inte anses föreligga något hinder mot att Trygg-Hansa och Stångåstadens skadeståndstalan prövas enligt nyssnämnda lagrum.

Va-nämnden har inte ingått i någon materiell prövning av frågan om Tekniska Verkens ansvar för den uppkomna skadan. Med hänsyn till instansordningen bör denna prövning i första hand ske hos Va-nämnden.

Va-nämndens beslut bör därför undanröjas och målet återförvisas till Va-nämnden för ny handläggning.

Överröstade i huvudsaken är vi i övrigt ense med majoriteten.

Dom: 1993-11-23, DTVa 17

Mål nr: TVa 512/93

Trygg-Hansa och Stångåstaden klagade vidare men Högsta domstolen beviljade inte prövningstillstånd.